ACTA UNIVERSITATIS LODZIENSIS
FOLIA OECONOMICA 1(299), 2014

Jerzy Gwizdała[*]

AUDYT WEWNĘTRZNY W OGRANICZANIU RYZYKA BANKOWEGO

1. WSTĘP

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej obserwujemy dynamiczny rozwój gospodarczy i wzrost konkurencji (w tym na rynku finansowym). W takiej sytuacji ważne jest, aby podejmować jak najbardziej trafne decyzje i wychodzić naprzeciw oczekiwaniom klientów. W wyniku braku wczesnego audytu w procesach zarządzania bankiem nie można podjąć kluczowych decyzji w odpowiednim czasie. Audyt stał się obligatoryjnym procesem w zarządzaniu bankiem. Został wprowadzony do polskich banków po 2004 r., w okresie kiedy na świecie narodził się kolejny (globalny) kryzys finansowy. Audyt wewnętrzny jest narzędziem doskonalenia systemu zarządzania strategicznego w banku. W związku z powyższym jednostka audytu wewnętrznego podlega w banku zarządowi.

W ostatnich latach audyt wewnętrzny w Polsce bardzo się zmienił. Duży wpływ na to miały głośne upadki banków na całym świecie, oraz skandale i afery finansowe, które dotknęły firmy audytorskie. Zmusiło to instytucje finansowe do wprowadzenia nowych regulacji prawnych w celu zapewnienia wiarygodności i przejrzystości działań gospodarczych. W związku z tym wdrożenie nowoczesnego audytu stało się koniecznością. Audyt wewnętrzny wprowadzono po to, aby mógł wspierać kadrę kierowniczą w całokształcie działalności przez ocenę strategii zarządzania ryzykiem [Saunders 2003: 200–202].

Podstawowym celem artykułu jest przedstawienie roli audytu wewnętrznego w zarządzaniu ryzykiem bankowym oraz sformułowanie rekomendacji w zakresie zadań audytu w dywersyfikacji tego ryzyka.

Audyt wewnętrzny ocenia ryzyko w kontekście wyboru tych zadań, w których jest największe prawdopodobieństwo jego wystąpienia. W pracy

[*] Prof. UG dr hab., Katedra Finansów, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Gdański.

audytora pomiar ryzyka jest oceniany na każdym etapie jego działania. Właśnie ograniczenie ryzyka uważane jest za priorytetowy cel przeprowadzania audytu wewnętrznego.

2. AUDYT W ZARZĄDZANIU RYZYKIEM BANKOWYM

Departament Audytu Wewnętrznego w banku powołany jest w celu bieżącego monitorowania pracy, dokonywania oceny podejmowanych decyzji (w tym zarządczych) i ryzyka. Audytor może badać ryzyko ze względu na przedmiot lub podmiot rewizji. Analiza podmiotowa polega na logicznym doborze kilku komórek spośród całej organizacji. Przeprowadza się ją głównie w bankach, które posiadają sieć placówek. W analizie przedmiotowej natomiast wybiera się kilka operacji gospodarczych, dzięki którym możliwe jest uzyskanie obrazu całej sytuacji poprzez minimalny nakład pracy. Często w badaniu różnych nieprawidłowości można czegoś nie zauważyć lub przeoczyć istotne operacje gospodarcze i te elementy nazywamy obszarami ryzyka.

Czynniki wpływające na wzrost ryzyka podzielić można na:

– wewnętrzne, do których zaliczamy między innymi odpowiedni dobór kadry i kierownictwa, zakres ich wiedzy, jakość sprzętu, charakter działalności, efektywność nadzoru;

– zewnętrzne to konkurencja, rozwój nowoczesnych technologii, nieprzewidziane katastrofy, zmiany w gospodarce oraz zmiany potrzeb klientów.

Podstawowym rodzajem ryzyka, którym zajmuje się audyt wewnętrzny jest ryzyko operacyjne. Jest ono bezpośrednio związane z istotnymi błędami ludzi, zawodnością programów informatycznych, działań kontrolnych, pomyłkami, awariami systemowymi, a także błędami w procesach. Rolą audytu w ryzyku operacyjnym nie jest ocena właściwej decyzji kredytowej, lecz to czy osoba podejmująca decyzję, posiadała wszelkie niezbędne informacje i wiedzę na dany temat. Z ryzykiem operacyjnym jest bezpośrednio związane ryzyko kredytowe, ponieważ w wyniku złej decyzji i błędnych informacji wielkość tego ryzyka wpłynie bezpośrednio na wzrost ryzyka kredytowego [Janc i Kałużny 2008: 48].

Aby audyt wewnętrzny był właściwie przeprowadzony, należy najpierw ustalić, jakie rodzaje ryzyka występują w danej jednostce. Audytor na podstawie analizy otrzymanych informacji, musi zidentyfikować obszary ryzyka i podjąć decyzje o kolejności czynności przeprowadzonego audytu. Główną uwagę powinien zwrócić na [Winiarska 2007: 153]:

– wpływ podejmowanych decyzji na ewentualny wzrost ryzyka,
– wyznaczony cel i zadania,
– zbiór przepisów i ustaw, wg których działa bank,
– ilość, rodzaj i rozmiar operacji finansowych,
– stan majątkowy jednostki.

Audytor może skorzystać z wielu metod oceny ryzyka, a ich wybór zależy od niego samego. Może również wykorzystać poprzednie analizy lub mapy ryzyka oraz kwestionariusze jego oceny. Wstępnym warunkiem oszacowania ryzyka jest ustalenie celów:

- operacyjnych,
- sprawozdawczości finansowej,
- publikacji sprawozdań,
- zgodności z przepisami,
- przestrzegania norm prawnych i obowiązujących przepisów.

Opracowano wiele metod mierzenia ryzyka dla celów audytu. Kwantyfikacja ryzyka wpływa na koncentrację badań na elementach o największym ryzyku. Dlatego pomiar ryzyka składa się z elementów obiektywnych i subiektywnych uwzględniających m. in.:

- złożoność (np. podział na produkty proste i skomplikowane),
- wartość pieniężną,
- dynamikę rozwoju,
- system kontroli,
- płynność aktywów,
- czas (np. odstęp między jednym audytem a drugim).

Na obszarach o większym ryzyku i sprawach bardziej istotnych dla banku, audyt należy przeprowadzać częściej i dokonywać pomiaru uzyskiwanych wyników. Zasada ta musi być przetestowana i dokładnie opisana w metodyce przeprowadzania audytu [Kuc 2008: 259–262]. Aby prawidłowo ocenić ryzyko, konieczny jest dostęp do poprawnych informacji dotyczących badanych zagadnień. Audytor wewnętrzny musi posiadać wiedzę na temat praktycznych metod analizy ryzyka, czyli zagrożeń bezpośrednich powodujących brak osiągnięcia celu oraz szans dających możliwość jego osiągnięcia. Ryzyko audytu dzielimy na [Piaszczyk 2007: 8]:

- ryzyko kontroli i przeoczenia – występuje w przypadku niewykrycia błędów z powodu złej techniki audytu lub interpretacji danych, ryzyko przeoczenia można zmniejszyć przez odpowiedni nadzór;
- ryzyko całkowite to iloczyn wszystkich ryzyk związanych z przeprowadzonymi ocenami.

Do ustalenia poziomu ryzyka w audycie wewnętrznym stosuje się następujące metody [Winiarska 2006: 154–158]:

- szacunkową,
- matematyczną,
- mieszaną.

Metoda szacunkowa zwana inaczej delficką, lub metodą grupy eksperckiej polega na tworzeniu list rankingowych z zadaniami o największym stopniu ryzyka przypisując im określoną liczbę punktów przez wszystkich audytorów zajmujących się daną sprawą. Nie wymaga dużych obliczeń, ale jest niezbyt precyzyjna. Często stosuje się ją w prognozach długoterminowych.

Metoda matematyczna polega na zastosowaniu arkusza kalkulacyjnego wzorów matematycznych do zidentyfikowania zadań. Jej zaletą jest możliwość wielokrotnego wprowadzania danych do arkusza, możliwość pomiaru trendów, porównywania i wielokrotnego stosowania. Wadą tej metody jest obowiązek ciągłego aktualizowania modelu i subiektywizm w ocenie danych.

Na podstawie powyższych metod Biuro Audytu Wewnętrznego Ministerstwa Finansów opracowało metodę mieszaną, która obejmuje etap planowania, programowania i prowadzenia zadania.

Do pomiaru ryzyka audytorzy stosują również kwestionariusz oceny ryzyka. Audytor przekazuje go pracownikom jednostki do wypełnienia, czasami nawet anonimowo, by w ten sposób zdobyć opinię na różne tematy np. przestrzegania procedur, relacji między pracownikami i kierownictwem, zachowania, kultury.

Według nowoczesnych standardów w bankach powinny być opracowane przez szefa audytu wewnętrznego roczne plany audytów. Podstawą ich wykonania jest analiza ryzyka. Plan audytów powinien być odzwierciedleniem głównych rodzajów ryzyka, które wpływają na zrealizowanie wytyczonych przez organizację celów. W planowaniu audytu na następny rok bierze się pod uwagę:

- wycenę i identyfikację ryzyka dla najważniejszych procesów w banku,
- otrzymania od kierownictwa informacji o zapotrzebowaniu na audyty,
- scharakteryzowanie proponowanych do audytu tematów,
- przekazanie planów kierownictwu do zatwierdzenia.

Plan audytów powinien zawierać tematy audytowanych procesów, terminy oraz czas potrzebny do jego przeprowadzenia. Jeśli kierownictwo uzna, że audyt powinien być wykonany, a audytorzy nie są kompetentni do jego przeprowadzenia, należy podjąć odpowiednie działania umożliwiające pozyskanie wymaganych umiejętności, lub zaprosić audytora z zewnętrz, by zmniejszyć ryzyko jego niewykonania.

Analiza ryzyka jest zadaniem bardzo odpowiedzialnym. Wymaga od audytora dobrej znajomości specyfiki banku i jego zasad działania. Wiele zależy od właściwej oceny ryzyka, prawdopodobieństwa jej wystąpienia czy zagrożeń z nim związanych. Do przeprowadzenia badania należy wybrać audytora posiadającego odpowiednie doświadczenie, intuicję do pozyskiwania kluczowych informacji o banku, kwalifikacje oraz znającego dobrze działalność jednostki. Dlatego też standardy audytu dotyczące ryzyka duży nacisk kładą na doświadczenie i staż audytora, aby zagwarantować powodzenie audytu.

3. KONTROLA WEWNĘTRZNA W BANKU

Obecnie kontrola wewnętrzna przestaje być wystarczająca i jest zastępowana w bankach przez kontrolę zarządczą Nawet najlepiej przeprowadzona kontrola nie jest w stanie zagwarantować prawidłowego funkcjonowania banku. Po-

mimo tego, że dzięki jej działalności wykrywane są nieprawidłowości oraz wprowadzane zmiany do aktów wewnętrznych wyznaczających działalność banku, to każda forma działalności kontrolnej powinna być wspierana audytem wewnętrznym. Podczas kontroli przeprowadzane są czynności, które mają na celu porównanie faktów z tym co było 1ub jest wymagane w przepisach i procedurach. Stan wymagany opiera się na normach a także na danych szacowanych z poprzednich okresów. W czynnościach tych można wyodrębnić sześć podstawowych etapów:

1) określenie stanu wymaganego jako podstawy do przeprowadzenia porównania,

2) ustalenie faktu zaistniałego w jednostce oraz porównanie go z wzorcem,

3) ocena stanu faktycznego z określeniem jako prawidłowy bądź nieprawidłowy,

4) ocena negatywnych skutków w przypadku odstępstw od wzorów,

5) ustalenie przyczyn powstałych niezgodności,

6) ustalenie odpowiedzialnych pracowników za powstałe różnice oraz przyjęcie oświadczeń wyjaśniających przyczynę powstania nieprawidłowości.

Kontrola wewnętrzna powinna stanowić wszechstronnie powiązany system obejmujący wszystkich pracowników banku sprawujących z uwagi na zajmowane stanowiska funkcje nadzoru, pracowników mających obowiązek kontrolowania określonych zagadnień, jak również te osoby, których obowiązki w zakresie kontroli, wynikają z odpowiednich przepisów lub doraźnych poleceń zwierzchników [Klimas 1985: 9]. Rola kontroli wewnętrznej wzrasta wraz ze wzrostem odpowiedzialności kierownictwa za osiągnięcie wyznaczonych celów.

Podstawowymi mechanizmami kontroli wewnętrznej są [Czubakowska 2007: 27]:

1) zapewnienie rzetelnego prowadzenia działalności,

2) przestrzeganie (weryfikacja zgodności) polityki wewnętrznej,

3) efektywne wykrywanie niezgodności i oszustw,

4) prowadzenie dokładnej księgowości,

5) terminowe przygotowywanie informacji finansowych.

Każda kontrola wewnętrzna powinna być zarządzona przez kierownictwo, zarząd, radę nadzorczą bądź pracowników danej jednostki, aby można było uzyskać rzetelne informacje dotyczące efektywności podejmowanych działań, przestrzegania przepisów prawa oraz ocenie wiarygodności sporządzanych sprawozdań. Charakteryzując kontrolę wewnętrzną należy również przedstawić jej podstawowe cechy, do których należą:

– kontrola jest bardzo związana z funkcjami zarządzania jakie stosowane są w danej jednostce;

– kontrola wewnętrzna wykonywana jest przez wyznaczonego członka zarządu;

– stosowanie kontroli, która ma na celu porównanie wytyczonych zadań z ich wykonaniem pod względem zgodności z zarządzeniami oraz prawem;

– skupianie się na prawidłowości, zgodności oraz legalności wszelakich operacji wykonywanych w danej jednostce;

– kontrola wewnętrzna przeprowadzana jest w trzech etapach tj.: kontrola wstępna bieżąca oraz następna. Kontrola wstępna jest stosowana przed dokonaniem operacji, bieżąca – w trakcie ich trwania, a następna po ich wykonaniu;

– cel kontroli, czyli podniesienie efektywności przeprowadzanych działań pod względem ekonomicznym;

– zabezpieczania własności społecznych i prywatnych;

– wskazanie roli kontroli pod względem praktycznego przestrzegania prawa, instrukcji oraz zarządzeń.

Kontrola wewnętrzna w zakresie rachunkowości obejmuje całą dokumentację księgową oraz programy do sporządzania kalkulacji. Kontrola ma za zadanie zapewnienie kierownictwa, że prowadzona rachunkowość w danej jednostce jest rzetelna, terminowa oraz sprawnie i prawidłowo wykonywana.

Kontrola wewnętrzna może być traktowana jako inspekcja, gdyż jej głównym celem jest sprawdzanie funkcjonalności oraz norm jakościowych świadczonych usług. Funkcja kontroli wewnętrznej ma na celu ochronę banku przed skargami klientów, a także potencjalnymi stratami związanymi z wycofaniem produktów 1ub nawet ewentualnymi kosztami procesów sądowych.

W przeszłości bardzo duży nacisk kładziono na wykrywanie sprawców nadużyć, bardzo dokładnie sprawdzano wszystkie zapisy księgowe, poprawność księgowania, każdy dokument był szczegółowo sprawdzany i przeglądany. Zajmowało to mnóstwo czasu i często rozmijało się z wykryciem istotnych przyczyn nieprawidłowości. Powstawała wzajemna nieufność między pracownikami a kontrolerami, co w poważny sposób utrudniało pracę i wprowadzało wrogie nastawienie do kontrolujących. Na złą opinię kontroli wewnętrznej duży wpływ miał niski poziom merytoryczny kontrolerów. Aby kontrolerzy byli dobrymi fachowcami muszą być biegli właściwie we wszystkich operacjach księgowych, znać się na informatyce oraz administracji i księgowości. Czasami jednak zdarza się, że pracownicy kontroli badają procesy w jednostce, których sami do końca nie rozumieją przez co tracą prestiż wśród pracowników danego banku.

Pion kontroli wewnętrznej w banku powinien być podporządkowany Prezesowi Zarządu lub w niektórych przypadkach Radzie Nadzorczej. Zarząd banku ma obowiązek zatwierdzenia rocznego planu kontroli oraz okresowego kontrolowania sprawozdań z jej wykonania. Procedury kontroli wewnętrznej obejmują następujące rodzaje kontroli [Bednarski 1999: 218]:

– kontrolę wstępną – badanie operacji i zamierzeń przed ich realizacją,

– kontrolę bieżącą – sprawdzanie wszystkich operacji i działań w trakcie ich wykonywania,

– kontrolę następną – sprawdzanie dokumentów z okresów minionych,

– kontrolę kompleksową – badanie pewnego zagadnienia z całej działalności banku począwszy od filii – agencji – oddziału aż po jego centralę,
– kontrolę pełną – szczegółowe sprawdzanie jednostki z całokształtu działalności za okres 2–3 1at,
– kontrolę problemową – badanie części działalności banku np. jakość działalności kredytowej czy marketingowej,
– kontrolę doraźną – badanie wyjaśniające w nagłych wypadkach np. podejrzenie pracownika o nadużycia,
– kontrolę informatyczną – sprawdzanie działania systemu informatycznego poziomu zabezpieczeń komputerowych.

Na zakończenie kontroli należy sporządzić protokół, w którym powinny być zawarte wszelkie wykryte wady i niedociągnięcia oraz ocena badanego odcinka wraz z łączną oceną z kontroli. Na podstawie tego protokołu Departament Kontroli powinien opracować wnioski i zalecenia pokontrolne i przedstawić je kierownikowi jednostki kontrolowanej. Kierownik natomiast zobowiązany jest usunąć nieprawidłowości i poinformować pisemnie o podjętych działaniach.

Kontrolę wewnętrzną w bankach wykonuje się według następujących etapów [Górecki 1999: 91]:
– stwierdzenia stanu faktycznego,
– porównania stanu faktycznego z normami,
– ustalenie przyczyn,
– ustalenie osoby odpowiedzialnej,
– sformułowanie wniosków.

Wraz ze zmianami gospodarczymi i upływającym czasem zmienia się system kontroli wewnętrznej. Koniecznością stało się wprowadzenie ciągłego monitoringu wszystkich działań banku i porównanie tych działań z obowiązującymi normami i przepisami wewnętrznymi. Narzędziem wspierającym ten proces stał się audyt wewnętrzny. Zgodnie z obowiązującymi standardami audyt wewnętrzny pełni funkcję niezależną i doradczą, zapewniającą profesjonalną ocenę działalności banku. Poprzez doskonalenie procesów zarządzania ryzykiem, kontroli oraz ładu korporacyjnego przyczynia się do osiągania zamierzonych celów organizacji. W ogólnym znaczeniu audyt wewnętrzny wspomaga system kontroli wewnętrznej poprzez niezależną opinię na temat procesu kontroli (jej funkcjonowanie, efektywność czy adekwatność).

4. OD KONTROLI WEWNĘTRZNEJ DO AUDYTU WEWNĘTRZNEGO

Pomiędzy audytem wewnętrznym a kontrolą wewnętrzną istnieją różnice w następujących elementach:
– metodach działania,
– zakresie niezależności,
– pełnionych zadaniach,

- usytuowaniu organizacyjnemu,
- formie działania,
- stosowanych kryteriach oceny,
- efektywności pracy.

Celem działalności audytu wewnętrznego w organizacji jest pomoc w ustaleniu obiektywnego obrazu działania jednostki. W organizacjach finansowych audyt jest gwarantem, iż w sposób niezależny ujawnia zagrożenia a nie tylko wykrywa małe nieprawidłowości czy odchylenia od standardów. Dzięki temu, iż przeprowadzane audyty są niezależne i obiektywne to mają duży wpływ na zarządzanie daną jednostką.

Przeprowadzane audyty często utożsamiane są z tzw. kontrolą kontroli. Audyt wewnętrzny i kontrola wewnętrzna mają dużo cech wspólnych, lecz posiadają również wiele różnic, które przedstawiono w tab. 1.

Tabela 1

Cechy odróżniające audyt wewnętrzny od kontroli wewnętrznej

Cechy	Audyt wewnętrzny	Kontrola wewnętrzna
Charakter i rola	▪ prewencyjny, ▪ wykazuje słabe strony jednostki, ▪ kształtuje przyszłe działania, ▪ określa ryzyko, ▪ zajmuje się analizą informacji, ▪ wspiera kierownictwo, ▪ usprawnia funkcjonowanie jednostki, ▪ ma atrybut niezależności (podlega tylko kierownikowi).	▪ doraźny, ▪ porównuje stan faktyczny z założonym, ▪ identyfikuje cele i środki, ▪ ustala zgodności bądź odchylenia od norm, ▪ bada konkretne wyniki i procesy, ▪ zabezpiecza jednostkę przed poniesieniem strat, ▪ jest to wyodrębniona komórka w jednostce.
Formy działania	▪ rozmowy z pracownikami, ▪ zagłębianie się w procedury, ▪ badania sposobów działania, ▪ funkcjonowanie kontroli, ▪ analizuje poszczególne systemy i procesy.	▪ to wizytacja, rewizja, inspekcja, ▪ jej wyznacznikiem jest stan faktyczny.
Kryteria oceny i efekty pracy	▪ sprawozdanie, ▪ ocena poszczególnych obszarów, ▪ wnioski, ▪ rekomendacje.	▪ protokół, ▪ wystąpienie pokontrolne, ▪ ocena działalności, ▪ uwagi i wnioski stwierdzające nieprawidłowość.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Gwizdała [2011: 256–257].

W odmienny sposób najważniejsze różnice pomiędzy audytem wewnętrznym a kontrolą wewnętrzną zaprezentowano w tab. 2.

Tabela 2

Różnice między kontrolą wewnętrzną a audytem wewnętrznym banku

Lp.	Kontrola wewnętrzna	Audyt wewnętrzny
1.	Zespół mechanizmów kontrolnych na wszystkich szczeblach organizacyjnych banku, działania wbudowane w jej strukturę	Wydzielona komórka organizacyjna, profesjonalnie zajmująca się audytem
2.	Zbiór reguł, procedur, metod i sposobów wykonywania określonych czynności, podstawy kierownictwa	Weryfikowanie i monitorowanie działania systemu kontroli wewnętrznej oraz procesów zarządzania
3.	Bieżące, regularne kontrolowanie wszystkich czynności i procesów	Wspieranie zarządzania firmą, dzięki systematycznej i metodycznej ocenie skuteczności całego systemu kontroli wewnętrznej
4.	Bank nie może istnieć bez kontroli wewnętrznej	Bank może istnieć bez audytu wewnętrznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Czubakowska [2007: 32].

Audyt wewnętrzny w swojej działalności weryfikuje to co jest obecnie z tym co można by zmienić w przyszłości, zajmuje się wspieraniem oraz doradzaniem kierownictwu banku, udziela informacji, które pomagają w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach. Natomiast kontrola wewnętrzna bada przeszłość, weryfikuje błędy jakie wystąpiły, analizuje sposób ich powstania oraz wnioskuje o ukaranie osób odpowiedzialnych za niezgodności. W graficzny sposób różnice te są przestawione na rys. 1.

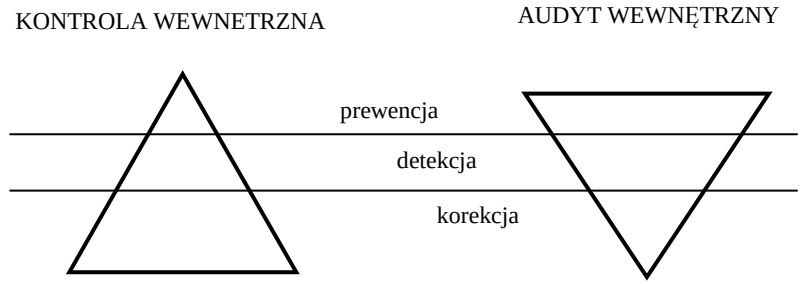

Oznaczenia:
Prewencja – monitorowanie operacji, przewidywanie ewentualnych problemów
Detekcja – wykrywanie błędów, przeoczeń i niewłaściwych działań
Korekcja – minimalizowanie wpływu zagrożeń, usuwanie problemów ujawnionych podczas detekcji, identyfikowanie przyczyn błędów.

Rys. 1. Kontrola wewnętrzna a audyt wewnętrzny

Źródło: Winiarska [2005: 87].

Audyt wewnętrzny jest narzędziem doskonalenia systemu zarządzania bankiem komercyjnym oraz występującym ryzykiem. Audyt pełni rolę wyprzedzającą, czyli ma określić jak bank będzie działał w przyszłości, a mniej jest ukierunkowany na zdarzenia przeszłe. Wyprzedzająca diagnoza przyszłych działań banku koncentruje się wokół zdolności jego do budowania przewagi konkurencyjnej. Audyt może służyć do realizacji celów o różnym zasięgu czasowym oraz zredukowaniu ryzyka bankowego.

5. ZAKOŃCZENIE

W ostatnich latach rola audytu bardzo wzrosła. Jest ona wartością dodaną w banku, wspiera kierownictwo w bieżącym zarządzaniu. Aby audyt dobrze spełnił swoją rolę musi rzetelnie i jasno przedstawiać dane finansowe i zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami prawnymi.

Wprowadzenie audytu w banku jest bardzo potrzebne. Wspiera on jednostkę w osiąganiu zamierzonych celów poprzez systematyczne i zdyscyplinowane podejście do oceny procesów zarządzania ryzykiem. Audyt odpowiada za ocenę adekwatności, efektywności i skuteczności systemów kontroli wewnętrznej. Audytor w jednostce stoi na pozycji niezależnego obserwatora. Na podstawie własnych analiz informuje zarząd, radę nadzorczą, kierownictwo, a także audytorów zewnętrznych o potencjalnym zagrożeniu i problemach występujących w danym banku.

Ogólnie mówiąc audyt jest zjawiskiem dość nowym, wzbudzającym uzasadnione zainteresowanie. Dopiero od kilku lat wzrasta jego rola w zakresie zarządzania ryzykiem i bankiem. Znaczenie audytu i sama istota jego przeprowadzania wywołuje coraz więcej dyskusji. Nawet dla wielu pracowników jest jeszcze mało znany. Często myli się pojęcie audytu z kontrolą. Trzeba tutaj zaznaczyć, że zasady jego przeprowadzania nie są do końca sformalizowane. Trudno znaleźć źródła mówiące o konkretnym wpływie audytu na działalność w ostatnich lat. Główny Urząd Statystyczny również nie prowadzi w tej kwestii statystyk.

W niedalekiej przyszłości audyt stanie się najlepszą formą wspomagającą zarządzanie ryzykiem oraz istotnym ogniwem wspierającym działalność banku na rynku usług finansowych.

BIBLIOGRAFIA

Bednarski L., 1999, *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa.
Czubakowska K., 2007, *Od auditingu do sponsoringu w rachunkowości*, PWE, Warszawa.
Górecki E., 1999, *Kontrola wewnętrzna w przedsiębiorstwie rynkowym*, Interfort, Łódź.

Gwizdała J., 2011, *Ryzyko kredytowe w działalności banku komercyjnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
Janc A., Kałużny R., 2008, *Audyt wewnętrzny i audyt zewnętrzny w banku*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.
Klimas M., 1985, *Kontrola wewnętrzna w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa.
Kuc B. R., 2008, *Kontrola, Kontroling, Audyt*, Wydawnicwto PTM, Warszawa.
Leszczyński Z., Wnuk T., 1999, *Controlling, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce*, Warszawa.
Piaszczyk A., 2007, *Analiza rynkowa w postępowaniu audytowym*, „Rachunkowość", nr 2/5.
Saunders E. J., 2003, *Audyt i kontrola wewnętrzna w przedsiębiorstwach*, Wydawnictwo Edukator, Częstochowa.
Winiarska K., 2006, *Wewnętrzna kontrola finansowo-księgowa w firmie*, ODiDK, Gdańsk 2006.
Winiarska K., 2007, *Audyt wewnętrzny w 2007 r. Standardy międzynarodowe – regulacje krajowe*, Difin, Warszawa.

Jerzy Gwizdała

AUDYT WEWNĘTRZNY W OGRANICZANIU RYZYKA BANKOWEGO

Audyt wewnętrzny jest narzędziem doskonalenia systemu zarządzania bankiem komercyjnym oraz występującym ryzykiem. Audyt pełni rolę wyprzedzającą, czyli ma określić jak bank będzie działał w przyszłości, a mniej jest ukierunkowany na zdarzenia przeszłe. Wyprzedzająca diagnoza przyszłych działań banku koncentruje się wokół zdolności jego do budowania przewagi konkurencyjnej. Audyt może służyć do realizacji celów o różnym zasięgu czasowym oraz zredukowaniu ryzyka bankowego.

INTERNAL AUDIT IN BANKING RISK MITIGATION

Internal audit is an instrument which improves management system of a commercial bank and emerging risk. The audit plays an anticipative role, in other words defines, how bank will work in the future and is focused on past to a lesser degree. The anticipative diagnosis of bank's future actions concentrates on its ability to build competitive edge. The audit may be used to reach aims of various time range and to mitigate banking risk.